

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petik-vrstno. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petik-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petik-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

XXI. glavna skupščina „Zaveze“ v Mariboru.

(Konoe.)

Koncert.

Koncerti ob „Zavezinih“ skupščinah so zmeraj nekaj težavnega, ker ni mogoče, da bi bilo več skupnih vaj — dirigent se mora zadovoljiti z eno samo in porabiti mora vso svojo spretnost, da mu koncert uspe, kar se tudi zgodi, ker ni nikjer tako izbornega pevskega materiala kakor med učiteljstvom.

Delo pa bi bilo olajšano dirigentu in zboru na ta način: Takoj, ko se zve, kje zboruje prihodnje leto „Zaveza“, dotično okrajno učit. društvo določi dirigenta — ako že ni izbran od deželne organizacije kakor n. pr. na Štajerskem — in vzpored. Izbrane pesmi se morajo pevci in pevke naučiti do zadnje pičice na pamet, da tudi pri koncertu nastopijo brez not. Dirigent ima potem tisto jutro pred koncertom skupno vajo, kjer stori glede dinamike in izgovora zadnje poteze. Prej pa še prepotuje svoj okraj ter potom manjših krožkov naštudira pesmi. Pri sestavi vzporeda se je ozirati na lažje skladbe, zlasti na narodno pesem. Tako postane vsak naš koncert nekaj popolnega: vzor glasbenih priredb.

Tudi mariborski koncert je uspel prav lepo. Zanimanje zanj je bilo splošno, saj je bila dvorana napolnjena do zadnjega prostora. Malone vse, kar je v Mariboru slovenskega, je prišlo poslušat. Koncert je pričel, da so nastopile same izborne v glasbi dobro izvežbane sile, ki jih je redkokdaj slišati pri enakih prilikah. Ljubko in fino niansirana sta bila mešana zbor Jos. Pauknerja, ki sta občinstvu jako ugajala. Njun slog je preprost in prikupljiv. — Moški zbor je pel dve skladbi, ki sta po vsebini težko izvedljivi. Nam je najbolj ugajala Adamičeva „Francia“ — skladba, ki je polna krasot. Moški zbor jo je pel z najlepšim uspehom. V F. S. Vilharjevem „Na Ozlju gradu“ je zopet moški zbor pokazal od-

lično spretnost. Zmagal je velike težkoče moderne kompozicije s precejšnjo sigurnostjo in lepim podavanjem. Da sta se odlikovala tov. Pavla Götzelova s svojim krepkim sopranom in tov. Fran Kuhar s polnodonečim baritonom, ni nam potrebno posebno naglašati.

Dve sijajni točki glasbenega vzporeda sta bila samospjev za sopr. gđ. tov. Schrelingove in koncert na gosli tov. Fr. Serajnika.

Prva je pela Ant. Nedvedovo: „Pogled v nedolžno oko“ tako dovršeno, lepo, mило, jasno in lahkotno, s polnodonečim glasom, rekli bi tako slikovito, da je petje odgovarjalo onim čuvstvom, ki jih nepozabni skladatelj ni mogel vseh položiti v note. Občinstvo se je divilo nad krasoto čistega, zvonkega in prožnega glasu izborne pevke. Gđ. tov. Pirkmajerjeva jo je jako diskretno spremljala na klavirju in podvajala draženost mične slovenske pesmi. Zaradi navdušenega priznanja poslušalcev je dragevolje ponovila pevka to točko koncertnega vzporeda in žela zopet glasno pohvalo.

Druga sijajna glasbena točka je bil violinski koncert tov. F. Serajnika, našega znanega goslarskega virtuosa. Igral je L. van Beethovnov opus 61. (Koncert za gosli) z njemu lastno dovršenostjo, nežnostjo in izurjenostjo, da nam primanjkuje besed, ki bi primerno in po zaslugi ocenile izvajanje posameznih odstavkov klasične te kompozicije. Po obširnem prvem delu „Koncerta“ je bil priljubljeni naš mojster najživahnejše aklamiran. Igral je potem še drugi obsežni del Beethovnevega koncerta z enako fineso, in težko nam je soditi, kateremu delu bi dali pivenstvo, kar se tiče igralnih težkoč, premišljene interpretacije, živahnosti in milobe poedinih, večkrat in v raznih oblikah se ponavljajočih glasbenih fraz v enoglasni, dvoglasni in večglasni modulaciji na najnižji in najvišji leži. Za redki užitek je bilo občinstvo tov. F. Serajniku jako hvaležno, kar je pričalo, najživahnejše ploskanje, ko je zaključil z dvema staccato-akordoma svoj nastop.

Tov. Serajnika je spremljala na klavirju tov. gđ. Schreinerjeva. Poslušati njeno igranje — to je bila prava slast. Pevovodja R. Vrečer nam piše:

„Sam igram klavir že dvajset let, a v tej dobi nisem imel tolikanj živavosti in vztrajnosti, da bi spraval svojo igro do iste tehnične višine nego gđ. Schreinerjeva, ki sem jo imel priliko občudovati že vdrugič. Poudarjati moram, da med štajerskim učiteljstvom ni druge spremljevalke na klavirju, ki bi mogla uspešno slediti Serajnikovim izvajanjem. In s tem je povedano vse.“

V zgodovini učiteljskega zborovanja — tako piše „Narodni Dnevnik“ — bo ta pojav glasbene izobrazbe naših pijonirjev ljudske prosvete zapisan z lapidarnimi potezami.

Po koncertu se je pričel prav živahen ples, dasi je bila precej občutna vročina. V bratski ljubezni se je radovoljno prezirala ta neugodnost. Skoro do ranega jutra je trajala zabava v vsi presrečnosti.

Glavno zborovanje.

Dne 16. t. m. se je vršilo glavno zborovanje „Zaveze“ v veliki dvorani „Narodnega doma“. Vsi sedeži v dvorani polni, stojišče polno, galerija polna. Prelep, dvigajoč pogled! V prvih vrstah gosti in dragi tovariši Čehi in Poljaki, po dvorani in na galeriji skupščinarji, na odru upravni odbor. Vseh udeležencev smo našli 800. Ponosno število! Dokaz naše moči, našega edinstva. Češki in poljski učitelji, ki so jim skupščinarji priredili najpresrečnejše ovacije, so nam čestitali na taki popolnosti naše organizacije. — Letošnja glavna skupščina je dokazala, da nas ne razdruži nobena sila več. Stojimo trdno kakor skala! Odtod tako perfidni in hudobni napadi klerikalnega časopisja. Mi vstajamo — a vas je strah!

Predsednikov pozdrav.

Predsednik tov. L. Jelenec:

Slavni zbor!

Pomenljivo slavje praznuje letos avstrijsko učiteljstvo. Dne 14. maja letos je minilo

40 let, kar je sankcioniral naš vladar sedaj veljavni šolski zakon.

Naš šolski zakon je svetel mejnik v ljudskošolski zgodovini, in vsak objektivni zgodovinopisec ljudskega šolstva mora ločiti šolstvo avstrijskih narodov do leta 1869. in odtu dalje.

Žalostno je bilo stanje ljudskega šolstva do l. 1869. v vseh avstrijskih narodih, posebno v Slovencih. Ljudske šole so bile kaj redko posejane po slovenskih zemljah. Naha-jale so se le po večjih krajih, podrugod je bivalo ljudstvo brez vsakega pouka, brez najmanjšega znanja, brez vsake izobrazbe. Bilo je zanemarjeno, neuko in nevedno v vseh kulturnih strokah.

O učiteljskem stanu kot takem v isti dobi niti govoriti ne moremo. Šolski zakon je šele ustanovil učiteljski stan. Prejšnji učitelji so bili farovski hlapci in mežnarji, ki so opravljali v resnici hlapčevska dela najnižje vrste, in le postransko opravilo jim je bilo, da so utepali abecedo v glavo nežne mladine. Njihova izobrazba je bila na nizki stopnji: manjkalo jim je splošnega, še bolj pa strokovnega znanja. Zato se o kaki metodi pri pouku po pedagoških načelih ne more govoriti. „Drillmethode“ je bila v polnem cvetju. Šolstvo in učiteljstvo je ječalo pod vrhovno oblastjo krive palice. (Tako je!)

V takih razmerah je izključen vsak napredek. Treba je bilo v prvi vrsti streti oblast duhovske gosposke nad šolstvom in učiteljstvom. Zahteva po avstrijskem šolskega zakona je postajala med avstrijskimi narodi vedno glasnejša posebno od l. 1866., ko je Bismarck po nesrečni bitki pri Kraljevem Gradcu izustil krilate besede, da je pruski učitelj porazil avstrijsko armado. Tej splošni zahtevi se ni mogel ustavljati nihče več, niti najkonservativnejši elementi. In vstal je mož lepih idej, širokega obzora ter predložil državnemu zboru načrt šolskega zakona, ki ga je z velikim navdušenjem sprejel, naš vladar pa sankcioniral 14. maja 1869. Ta plemenit mož je bil tedanji naučni minister dr. pl. Hasner.

LISTEK.

Kako naj širi šola med narod smisel za snago?

Peter Medvešček.

(Konoe.)

III.

Kako naj širi šola med narod smisel za snago?

1. Z g l e d o m. Zgled vleče. Snažen bodi učitelj po telesu in obleki. Snažno bodi v šoli in zunaj šole; bodisi glede oprave šolske, kakor šolskih prostorov; snažno šolsko poslopje. Ni zabiti na snago v šolskih stranskih, ker teh naprav pomanjkuje na kmetih jako in kolikor jih je, ne odgovarjajo pravilom v snagi. To je tudi vzrok, da se le težko privadijo otroci na snago v stranskih. S prvenca je v tem pogledu težava, ki se jo mora premagati na vsak način. Izkušnja me uči, da učiteljica, ki ima prvenca na večrazrednicah,

brez potrpežljivosti in truda ne doseže uspehov. Priznamam, da za mlado, delikatno gospodično kolegino ni tak posel prijeten, a kaj hoče: služba je služba!

Priporočati je, da se privadijo učenke same paziti na snago v šoli in na šolskih predmetih in to vsak dan.

Ker se je o tem že večkrat razpravljalo in priporočila to vsaka knjiga, ki govori o vzgoji, opuščam podrobno razpravo; itak mi je narasla moja razprava.

2. S p o u k o m. Učitelj ima vsak dan, bi rekel, priliko, da poučuje posredno ali neposredno mladino glede snage v šoli in zunaj šole, po poteh in posebno na domu. Priliko k temu mu daje posebno nazorni nauk in v poznejših letih realije, a posebno obravnava etičnih sestavkov.

Posebno lep sestavek je v Četrtem berilu: Trije svetovalci. Eden teh je mačka, ki nas s svojim umivanjem opominja na snago. Ne bi škodilo, ako bi bilo v naših berilih več enakih sestavkov.

3. Priporočati bi bilo, da bi učitelj in učiteljica pogostejše prihajala v dotiko z

narodom na njegovem domu. Družina in šola sestriči sta dve, nobena samotno hoditi ne sme — pravi naš pedagog Slomšek po vsi pravici.

Roditeljski večeri bodo imeli tudi svojo besedo glede snage na domu, a o tem bo poročal drugi tovariš. Stik med domom in šolo tvorijo učenci, a tudi roditelji in učiteljstvo. Da širijo smisel za snago otroci na dom, je naravno, saj se vzgajajo ne za šolo, ampak za dom, za narod.

Učitelj ima večkrat priliko vplivati na roditelje, da negujejo snago svojih otrok. Širiti pa zamore smisel za snago med narod posebno, ako zahaja učitelj na dom svojih učencev. Ni treba da hodi posedat po hišah, ampak izprehajaje se po vasi, videč očeta, mater, brata sestro učenčev, se ustavi in beseda prinese besedo in od te ni daleč do smisla za snago. Pri takih prilikah se marsikatera lahko nekako sub rosa, mimogrede zine o zapreki snage in kako bi se dala odstraniti. Taki migljaji izdajo večkrat več nego najostrejši ukazi oblasti. Seveda, žaliti se ne sme; nasvet naj prihaja kar tako nehote in blagohotno, sicer „man merkt

die Absicht und man wird verstimmt“ in uspeha ni. Priporočam previdnost in zopet previdnost posebno mlademu učitelju, ki ne pozna našega ljudstva Ahilove pete, a še manj pozna in poznati hoče naše ljudstvo svojega mladega učitelja. O stiku učitelja z domom svojih učencev z ozirom na vprašanje te naše naloge bi se dalo poročati posebe in gradiva bi ne zmanjkalo starejšemu učitelju, imajočemu smisla za to. Morda pride prilika drugikrat.

Nekaj pa ne morem prezreti že danes in to je, da naše učiteljice le prevečkrat zanemarjajo stik z domom, stik z narodom, med katerim žive in katerega deco imajo vzgajati. In to posebno glede vprašanja: Kako naj širi šola med narod smisel za snago.

Učiteljica kot izobražena ženska, največkrat edina taka v občini bi morala in bi lahko imela velik vpliv na naše ženstvo, staro in mlado, in po tem na narod sploh. Učiteljica ima konkurenta, in sicer mogočnega konkurenta v vsaki občini v osebi duhovnega pastirja. Učiteljica pa je največkrat edina izobražena ženska v vasi in bi zamogla jako vplivati na ženstvo sploh, ako bi hotela in znala. Želeti bi

Da proslavimo veliko delo tega velikega moža, smo se zbrali tudi mi slovenski učitelji k današnjemu zborovanju.

S tem dnevom je nastopila nova doba avstr. ljudskemu šolstvu. Ni moj namen, da bi govoril dalje o lepem razvoju in velikanskem napredku ljudskega šolstva med avstrijskimi narodi sploh in o nas Slovencih posebej, saj bodeta to gotovo storila slavnostna govornika.

Kakšno stališče so zavzele klerikalne stranke med vsemi avstrijskimi narodi napram novemu šolskemu zakonu? Kratko povedano: sovražno! Rimski papež je prvi zlomil palico nad njim ter ga proklel. Slovenska duhovščina je grmela z lec proti šolskemu in drugim osnovnim zakonom ter klicala svojim vernim ovčičem: „S tega sv. kraja vas odvežem pokorščine do teh postav.“ (Res je!)

Kakor so bili od začetka, tako so še sedaj naši klerikalci nasprotniki šolskemu zakonu, in sicer iz enega in edinega vzroka, ker se je z njim odprla pot k izobrazbi in omiki, pot h kulturi v najubožnejšo kočjo. Vedo pa, da izobraženo ljudstvo začne misliti s svojo glavo in kjer se zgodi to, odklenka klerikalnemu paševanju. Nasprotniki so šolskemu zakonu, ker temelji na svobodni in napredni podlagi, ker so sovražniki vsemu, kar se imenuje svobodno in napredno. (Tako je!)

Kričeč zgled te trditve je dejstvo, s koliko brezmejno strastjo in vehemenco preganjajo na Kranjskem klerikalci narodno in napredno učiteljstvo, združeno v „Zavezi“. A motijo se, če mislijo, da bomo upognili svoje tilnike. Mi ostanemo trdni in zvesti svojemu prepričanju, prosim Vas le, dragi tovariši in mile tovarišice, ki stanujete v tem oziru v srečnejših slovenskih kronovinah, V a š e m o r a l n e p o m o č i !

Povzdignimo danes skupen glas, ki naj odmeva širom naše domovine, pa tudi tja gori v višje kroge, da najodločnejše protestujemo proti nezaslišani persekuciji narodnega in naprednega učiteljstva na Kranjskem. (Ploskanje.)

Vsem, ki ste prihiteli od vseh strani slov. zemlje k XXI. glavni skupščini, moj presrčen pozdrav!

„Dobro došli!“ kličem tudi vsem dragim in milim gostom neučiteljem, ki ste prišli k našemu zborovanju. S tem kažete simpatije našemu stanu; Vaša navzočnost nam pa tudi izpričuje, da veste ceniti veliki pomen in važnost ljudskega šolstva posebno za slovenski narod in da Vam je na srečo njegov napredek in krepak razvoj. (Burno ploskajte.)

Prav posebno me pa veseli, da imamo tudi letos med seboj vrle zastopnike vzornega češkega in poljskega učiteljstva. (Burno, dolgotrajno ploskanje.) Meni se vidijo obiski in sestanki ljudskega učiteljstva raznih slovanskih narodov prav pomenljivi in važni. Ni dolgo tega, da smo se poznali le po deželah, po duhu in srečo smo si bili tuji. V zadnjih letih se je ohrnilo to na bolje. Začeli smo učitelji slovanskih narodov prirejati sestanke; vrše se medsebojni obiski in tu se spoznavamo boljbolj. S tem polagamo temelj slovanski vzajemnosti, in kdo lahko stori več za njo, nego ljudski učite j? Želeč, da bi bili naši poseti vedno pogostejši in udeležba pri njih vedno večja, kličem Vam, dragi slovanski bratje in

bilo, da bi katera koleginja poizkusila rešiti to vprašanje pri eni prihodnjih konferenc.

Na vsak način pa bi bilo prav, ako bi se učiteljice ne izogibale stika z narodom, ako bi ostajale v občini tudi ob šole prostih dneh; res, da ni to posebno prijetno, dokler se človek temu ne privadi, a koristno in potrebno je posebno tudi glede širjenja smisla za snago med narod.

Sklepam in predlagam, da sprejme konferenca sledeče resolucije:

1. Politiška oblast naj se obrne do županstev, da ji redno poročajo o stanju in odstranjenju zaprek z ozirom na snago in zdravje.

2. Za pravilno napravljene greznice in gnojšča naj vlada podeljuje male podpore, nagrade ubožnejšim lastnikom hiš in kmetom.

3. Za odstranitev večjih zdravstvenih zaprek (nesnag) naj podeljuje vlada občinam podpore.

Vlada naj predloži deželnemu zboru zakonski načrt stavbenega in zdravstveno-policijskega reda za občine. V ta namen naj poprej skliče enketo, v katero naj pozove tudi nekaj učiteljev.

bratje po zvanju, navdušeni: Na zdar! Živeli! (Ponovno burno ploskanje.)

Veseli me tudi, da imam priliko pozdravljati v naši sredi zastopnike vrle slovenske akademiške mladine. (Ploskanje.) Z roko v roki hočemo skupno delovati med narodom za njega moralni in materialni prospeh. Kličem vam: Živeli! (Ploskanje.)

S tem otvarjam XXI. glavno skupščino „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Po predsednikovem nagovoru so skupščino pozdravili razni zastopniki, in sicer najprej v imenu mariborskega okr. učit. društva tov. Avgust Požegar, poudarjajoč, da ni bilo mogoče pozdraviti došlo učiteljstvo tako, kakor bi želeli, zakaj mesto se nahaja na skrajni periferiji, kjer vlada naduti sosed Nemec. Svoj govor je osnoval na imenu kraja, kjer zborujemo. Mar—i—bor.

Tov. Jos. Černý prinaša pozdrave 8000 čeških tovarišev, tov. St. Nowak pozdravlja v imenu poljske učiteljske zveze, a tov. M. Hajný iz Moravske zagotavlja slovensko učiteljstvo, da tudi njemu zasije lepše solnce, ker uči zgodovina, da naravnim zakonom ni moči staviti zaprek

Dr. Žerjav pozdravlja zbrano učiteljstvo v imenu narodno-napredne stranke slovenske, ki bo morala poseči tudi po najskrajnejšem sredstvu, da pribori učiteljstvu ugodnejše stališče. — Dr. V. Kukovec je izvajal, da zborovanja „Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“ zbujajo v našem javnem življenju od leta do leta večjo pozornost. Vaša organizacija si je izvojevala ugled, ki se ga po pravičavi veseli učiteljstvo, ki vidi v združitvi najboljšo orožje v boju za svoj dostojen obstanek. Akoravno je pa vaša zveza samo stanovska organizacija, veseli smo te tudi izven nje stoječi činitelji, ki nam je napredek našega naroda pri srečo. Dobra šola in dobro učiteljstvo nam je jamstvo za dvigovanje ljudstva v prosveto in gospodarstvo. Narodna stranka na Štajerskem, v katere imenu mi je čast vaše zborovanje pozdraviti, je po svojem programu in po svojih dejanjih bila dosedaj zaščitnica šole in učiteljstva; nikdar se ni obotavljala to javno priznati ter bo ostala na istem stališču v bodoče. Vse to pa brez vsakih drugih ozirov, temveč le iz trdnega prepričanja, da narodna korist zahteva bujno se razvijajoče šolstvo in zadovoljno učiteljstvo. Da bomo z združenimi močmi na polju šolstva napredovali, je pa v veliki meri odvisno od medsebojnega zaupanja in trdnih stikov. V tem slučaju bodo vsi odločujoči činitelji morali ne prevideti, da naši napor niso umetni in ne koristolovni, ampak smotreni. V neugodnem času, ko so gotovi krogi začeli sistematično poniževati našo narodno šolo in učiteljstvo, je živahno delovanje vaše zveze tem bolj potrebno in bo to činiteljem, ki bodo vaše težnje zastopali v zakonodajnih zastopih, opora v njihovem delu. Naša šola ne sme trpeti škode, našemu učiteljstvu se ne sme krati dostojna eksistenca, to geslo bomo morali, kakor vse kaže, ravno v najbližji bodočnosti vztrajno poudarjati. Kar se moje osebe tiče, ne morem misliti, da bi moglo učiteljstvo o mojih nazorih in smotrih glede šolstva biti v dvomu, ker si nismo tuje. Kličem vam torej, delajmo neprestano za procvit našega slovenskega šolstva! — Dr. I. Srečan nazdravlja došlemu učiteljstvu in gostom v imenu mariborskega slovenskega prebivalstva, a koleginja I. Mehleto va prinaša pozdrave ruskega učiteljstva v upanju, da pohiti tudi slovensko učiteljstvo na ruka tla, kakor so letos dohajali ruski učitelji na Slovensko. — Akademik I. Weixl pozdravlja v imenu slovenskega radikalnega dijaštva in tov. Pesek v imenu „Zveze slovenskih štaj. izobraževalnih društev“.

Po pozdravih je govoril najprej prof. dr. Ljudevit Pivko o štiridesetletnici državnega šolskega zakona. Njegov govor priobčimo prihodnjič v celoti. — Za njim je razpravljal o istem predmetu tov. Engelbert Gangl. Tudi njegov govor objavi naš list v celoti.

Predsednik tov. L. Jelenec zahvali oba poročevalca za referat ter zaključi glavno zborovanje ob eni uri.

* * *

Omeniti moramo, da je skupščinarje pred glavnim zborovanjem v dolerjih prostorih „Narodnega doma“ v imenu pripravljalnega odbora pozdravil tov. Davorin Lesjak. Štajerske tovarišice pa so delile med zborovalce lepe dehteče šopke. Hvala jim za ljubeznivo pozornost!

Konstituiranje upravnega odbora.

Takoj po glavnem zborovanju se je sešel upravni odbor na sejo, kjer se je sestavil tako-le: predsednik: L. Jelenec; I. podpredsednik: Anton Berginec; II. podpredsednik: Anton Gnus; I. tajnik: Andrej Rapè; njegova namestnica: Iva Sabadinova; blagajnik: Fran Luznar; njegov namestnik: Vilibald Rus. — V upravnem odboru sta razen že zadnjih navedenih upravnih odbornikov tudi še ravnatelj M. J. Nerat ter tov. E. Gangl kot urednika „Zaveznih listov“.

Upravni odbor je izrekel zahvalo tovarišu Francu Kocbeku, ki je bil član odbora od ustanovitve „Zaveze“ ter je ves čas deloval z verno in uspehom za koristi učiteljstva.

Banket.

Na okusno prirejenem banketu je govoril prvo besedo tov. Jelenec, ki je nazdravil mariborskim Slovencem. Zahvalil se je za napitnico dr. Rosina, ki je izrekel željo, da naj „Zaveza“ zopet pride v Maribor, kjer zboruje danes že tretjič. — Tov. Janko Likar govori o razmerah kakršne vladajo sedaj zlasti na Kranjskem, ter želi pomoči slovanskega učiteljstva. To mu obljubi tov. Jos. Černý, ki lepo govori o kulturni moči učiteljstva. — Tov. Avg. Požegar napije predsedniku in njegovim marljivim sodelavcem ter vsemu ostalemu občinstvu. — Tov. M. Hajný dviga časo na zdravje slovenskim učiteljem, tov. Lovro Perko pa se spominja v vznesenih besedah tov. Nerata, ki mu napravijo vsi prisotni presrečno ovacijo.

Razstanek.

Skupščinarji so se začeli razhajati. Nekateri so šli na planinske izlete, kakor so bili označeni v našem listu, večina pa se je vrnila domov — na delo med ljudstvo!

Brzjavni in pismeni pozdravi.

Braslovce: Osebo zadržan pozdravlja in želi mnogo uspeha

Korun, podpredsednik eksekutive narodno-radikalnega dijaštva.

Dornberg: Bolan. Nemogoče priti. Pozdravljam. Živeli! Vodopivec.

Kragujevac (Srbija); Tisoč srčnih pozdravov vsem zborovalcem, zlasti pa Dimniku, Ganglu, Režku, Jelenču, Žegi, Černemu, Šustru, Hajnemu pošilja vsekdar vsem vdani Jovan P. Jovanović.

Krapina: Naprednemu slovenskemu učiteljstvu pošiljam iskrene pozdrave v trdnem prepričanju, da pod kakim pogojem ne zapusti zastave napredka!

Odposlanstvo mesta Ljubljane na Gajevi slavnosti:

Hribar, Mayer, dr. Novak, dr. Švigelj, Janko Bleiweis.

Ljubljana: Pozdravljamo Vaš parlament, ker visoko cenimo delo učiteljstva v šoli in izven šole, posebno na gospodarskem polju. Zveza slovenskih zadrug.

Poljsnik: Vsem cenjenim zborovalcem XXI. glavne skupščine naše „Zaveze“ najprej srčneje pozdrave! Živeli!

So možje med nami še čuječi!

Je med nami še delavnih mož!

Ti ne dādo roke slepi sreči,

in če prav vihti se ostri nož!

Mi korakamo po svoje

mirno pot naprej naprej!

Jasno, vedro čelo moje

bilo je in bo poslej!

Zaostali Vekoslav Lilija.

Sežana: Neustrašeno naprej po začrtani poti! Pozdrav! Učitelji-vojaki.

Spljet: Savez dalmatinskih učitelja pozdravlja skupščino, želeč joj sretan uspeh.

Tolmin: Kot delegat, žal, zadržan. V duhu z Vami. Imenom tolminskega učiteljstva iskrene pozdrave! Kutin, Kašca.

Volčji vrh: Zbranim kolegialen pozdrav. Živela organizacija! Armin Gradišnik.

Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor najsrdačnije pozdravlja dišne članove slavne skupščine uz vručo željo, da im rad bude na diku i ponos. Živili!

Martinović, predsednik.

Zagreb: Skupščino pozdravlja i želi uspešan rad!

Kirin, predsednik „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

Zagreb: Srdačno pozdravljamo slovensku braću i njihove češke i poljske goste! Sretan uspeh! Živeli! Na zdar!

Uredništvo „Napredka“: Basariček, Trstenjak.

Žalec: Zaradi bolezni svoje žene zadržan se udeležiti najimennitnejšega praznika zavednega slovenskega učiteljstva, kličem vsem zbranim: Vztrajajmo pri težavnem delu za mili naš rod in zmaga bo naša!

Petriček.

Za učiteljsčnike!

„Slovenskemu učitelju“ in „Slovenču“.

Če vam je že vedno na jeziku vera, in udrihajo gospodje katoliški filozofi po učiteljstvu, da je brezversko; če požete, da naše učiteljstvo kot tako ni za vzgojevalca mladine in naroda na mestu; če se upate govoriti o krščanskem prepričanju — zapojemo vam tudi mi pesem, kako morajo še celo javno vzgajati mladino vaši ljudje, ki na vsakem shodu udarjajo po brezverskem učiteljstvu, ki govore o krščanskem prepričanju, ga pogrešajo pri drugih, prireajo shode slovenskega katoliškega dijaštva, snujejo izobraževalna društva v krščanskem smislu, pišejo mladinske liste in mladino izobražujejo — za vero in krščansko prepričanje — a sami nimajo niti trohnice vere v katolicizem, nimajo niti trohnice vere v Boga, ki pravijo o njem, da ga hoče vreči učiteljstvo iz šole.

„V tvojem sreču ni Boga!“ Sveta so načela „Mladosti“ marsikateremu katoliškemu mladeniču. Vneto poslušajo govornika, ki snuje katoliško izobraževalno društvo naše ljudstvo, mladeniči in mladenke — vse mu verujejo, in polno ogorčenja nad razkritjem, ki mu ga je napravil govornik o našem brezverskem učiteljstvu, bi rado klicalo: „Križaj ga v znamenju krščanske ljubezni!“ In ko snuje isti katoliški antikrist telovadno društvo, tedaj zopet rolni proti učiteljstvu, naj se ga ljudstvo ogiblje, ker on je brezverec, on hoče vzeti ljudstvu vero; a jaz snujem danes katoliško telovadno društvo, ki temelji na krščanskih načelih in se bori za vero. Piše zopet isti članek, namenjen mladini... pazi se mladina, hlini se ti človek, ki pravi sicer da veruje, a se ti hoče s tem le približati, da ti vzame vero... najbolj se pa ogiblji učiteljstva, ker ono je tvoj največji nasprotnik... jaz pa sem ti prijatelj, zato ti svetujem, vpiši se v naše društvo, da se obraniš vseh navalov in si ohraniš vero...

Hinaveci, praviš, da so oni — a sedaj pogledajmo tvojo dušo, če je resnično, kar govoriš na ustanovnih shodih izobraževalnih društev in krščanskih telovadnih društev, kar pišeš v mladinskem listu. — Iz tvoje duše naj odseva pravi duh!

Prijatelj, spominjaš se, ko ste korakali s kolegoma in ti, „Slovenec“ katoliški filozof, dne 25. marca 1908. l. po ljubljanskih ulicah proti tvojemu domu. Bili ste vsi zamaknjeni, zakaj govorili ste o najvišjih stvarih: o sveti cerkvi, o Bogu, izveličarju Kristusu, ki je prišel na svet in postavil cerkev, ki bo zmagovala do konca sveta in o človeškem prepričanju. In glej, sam si dijake navajal na ta vprašanja, ko si vedno poudarjal krščansko prepričanje, ki temelji na veri. Vsi niso vedeli, zakaj!

Slednjič se jim je odprlo in ti si jim vse dvome potrdil. Spomni se, ko si dejal: „Povem vam pa lahko, da sem bil jaz sam ravno istega prepričanja nekaj, kakor ste vi sedaj...“ In dalje: „Saj tudi Kristus ni bil nič drugega nego človek — učitelj, ki je učil ljudi bratstva, ljubezni in usmiljenja. Bil je pravi idealni socialni demokrat!“ In pripovedoval si dalje: „... A tudito, da je postala naša cerkev spričo vseh bojev, inkvizicije itd. tako barbarska, mora obsojati vsak misleč človek.“ — Tako si govoril ti, ki si imel služiti najvišjemu! „In zrušilo se mu je poslopje dogem in verskih bajk!“ Zrušil si mu ga ti, katoliški filozof, pridigar o brezvercih, pridigar o svojem ka-

Dalje v prilogi.